

פרדיגמת שתי המדינות

חלק זה מנתח את עיקרי הנושאים במסגרת מיזם ישראל 2.0. בחלק מהמקרים ניתנות הנחות יסוד ספציפיות לתחום האמור, בהמשך ניתן פירוט לגבי עיקר האתגרים ולבסוף ניתנות המלצות למדיניות.

אתגרים

מתקפת ה-7 באוקטובר, כמו גם התמיכה הרחבה בחמאס ובמנהיגיו בציבור הפלסטיני, וביו"ש בפרט, מחייבים חשיבה מחדש באשר לבשלות הפלסטינית להקמת מדינה עצמאית ושחרת שלום ובאשר לנכונות פתרון שתי המדינות והיתכנותו.¹⁰

ישות עצמאית אין פירושה בהכרח מדינה עצמאית במתכונת המוכרת. ייתכנו מודלים אחרים, בוודאי בתנאים של ארכיטקטורה אזורית חדשה, שתייצר בהכרח מבני הזדמנויות חדשים שאינם קיימים היום.

חמאס הוא אחד מראשי החץ של הציר האיראני, הנתמך על ידי רוסיה וסין, במאבק להשמדת ישראל, הנתפסת בעיני הציר כישות בלתי לגיטימית שנכפתה על האזור כתוצר של הקולוניאליזם והאימפריאליזם המערבי, וכחלק וייצוג של אותו עולם במקום לא לו.

בראייה היסטורית, ההנהגה הפלסטינית לא השכילה לעבור את תהליך השינוי המתחייב מתנועה לאומית מהפכנית ואלוימה לבניית מדינה מתפקדת ואחראית, המתקיימת בשלום לצד מדינת ישראל, ברוח הסכם אוסלו. ההנהגה הפלסטינית לא השקיעה את מאמציה בבניית מדינה פלסטינית עצמאית באמצעות בניית חברה אזרחית, מוסדות מדינתיים מתפקדים, כלכלה ותשתיות לאומיות. את עיקר מאמציה השקיעה ההנהגה הפלסטינית בניסיון לסכל ולפרק את הפרויקט הציוני. אתוס ההתנגדות הפלסטיני ודפוסי הפעולה של אש"ף הועתקו ושוכפלו לקוד ההפעלה של הרשות הפלסטינית.

הקמת מדינה פלסטינית כתוצאה של ההתקפה הברברית של ה-7 באוקטובר, ולאחר העדר גינוי של הרש"פ ולצד התבטאויות של כמה בכירים ברש"פ בנוגע ל-7 באוקטובר נוספים שיצאו משטחי יו"ש, תיתפס כלא פחות מפרס לטרור, ותהיה מתכון ודאי להתפשטות ולהתחזקות הגורמים הרדיקליים במרחב. זאת ועוד, עם שרובו תומך במהלך שתכליתו היא ג'נוסייד אינו ראוי לזכות למימוש ההגדרה העצמית באמצעות הקמת מדינה, בדיוק כמו שמי שמצהיר על כוונתו לרצוח אינו ראוי לחירות אישית.

10 להרחבה, ראו: קובי מיכאל וגבי סיבוני, פרדיגמת שתי המדינות במבחן ה-7 באוקטובר והמלחמה האזורית, מכון משגב, 6 במאי, 2024.

המלצות

פרדיגמת שתי המדינות החיות בשלום זו לצד זו איבדה את הרלוונטיות שלה בעת הזו ואין לה משפט קיום בתנאים הקיימים בכלל, ובאלו שלאחר ה-7 באוקטובר בפרט, גם אם יש בקהילייה הבינלאומית ובארצות הברית מי שמנסים בכל דרך להחיות אותה בשל דבקות ברעיון המייצג את מערכת הערכים המכוננת של העולם המערבי.

מול גורמים המקדמים את פרדיגמת שתי המדינות תיזדרש ישראל להפעיל את כל כוח השכנוע שלה כדי להסביר שהקמת מדינה פלסטינית מסוכנת בשל העדר כל בשלות ותנאים לתפקוד מדינתי אחראי ויעיל, ובעצם קיומה ככזו בתנאים הקיימים היא תהפוך בהכרח למקור לאלימות כלפי ישראל לצד היותה מדינה כושלת במרחב רווי מדינות כושלות, שהן תשתית לאי-יציבות אזורית, ואף גלובלית.

לפיכך, נכון יהיה לשקול מתן מענה לסוגיה הפלסטינית בשתי חלופות אפשריות: האחת במסגרת מולטילטרלית-אזורית, במסגרת הארכיטקטורה האזורית החדשה שתתעצב. במסגרת המערכת האזורית נוצרים מרחבי הזדמנויות חדשים לעצמאות פלסטינית מוגבלת ומרוסנת בתצורה שאיננה בהכרח תצורת מדינה כציפיות הפלסטינים, אלא מבנה פדרטיבי רופף של שתי פרובינציות אוטונומיות ללא רצף גאוגרפי ביניהן, וכתשתית אפשרית בעתיד מאוחר יותר לקונפדרציה ירדנית-פלסטינית.

**ישראל תיזדרש
להפעיל כוח
שכנוע מול גורמים
המקדמים את
פרדיגמת שתי
המדינות כדי
להסביר שהקמת
מדינה פלסטינית
מסוכנת**

החלופה השנייה שמוצע לבחון היא מערך של שלטונות מקומיים במרחב הפלסטיני על בסיס גאוגרפי וזהותי/שבטי/חמולתי. גישה זו מתבססת על ההבנה כי החברה הפלסטינית, כמו חברות ערביות אחרות, היא חברה שבטית. שבטים אלה שואפים לשלטון עצמי, וניתן לפי גישה זו לייצר מערכת שלטונית אפקטיבית. הרשות הפלסטינית תפורק ותוחלף בשלטון פדרלי.¹¹

באשר לרצועת עזה, הרי שחיסול חמאס כישות שלטונית וצבאית הוא אבן הראשה לכל תהליך ותנאי להתמודדות אפקטיבית במערכה האזורית מול איראן ושלוחיה, ולהכשרת התנאים להתקדמות כלשהי בהתייחס לסוגיה הפלסטינית. מכיוון שחמאס לא ייעלם לחלוטין ויישאר בצורה היברידית כזו או אחרת של טרור וגרילה, יש לפעול בכל רצועת עזה להעמקת הפגיעה בתשתיות הטרור. במקביל יש לבנות חלופה שלטונית לחמאס ולשימור היכולת הביטחונית של צה"ל לפעול מגבול הרצועה לסיכול טרור ובניית תשתיות לקידומו.

הדרך האפשרית היחידה בעת הזו לסילוק חמאס ממוקדי הכוח ברצועה היא בהשלמת תהליך הפירוק של מרכז הכובד המשמעותי האחרון בצפון רצועת עזה ושאריות היכולת במרכז הרצועה. בנוסף יש הכרח למנוע מחמאס את ההשתלטות על ההספקה של הסיוע ההומניטרי, המאפשרת לחמאס את יכולת השיקום העצמי ואת המשך השליטה באוכלוסייה האזרחית לצד דיכוי כל אפשרות לצמיחת אלטרנטיבה שלטונית. זאת באמצעות הקמה של ממשל צבאי זמני. פעולה שכזו תשדר מסר ברור לאוכלוסייה האזרחית שחמאס אינו כתובת ולא יהיה כתובת ביום שאחרי המלחמה, ותוכל לייצר את התנאים להתפתחות חלופה שלטונית אזרחית שאיננה חמאס.

11 ראו מרדכי קידר, <https://www.facebook.com/PalestinianEmirates>.